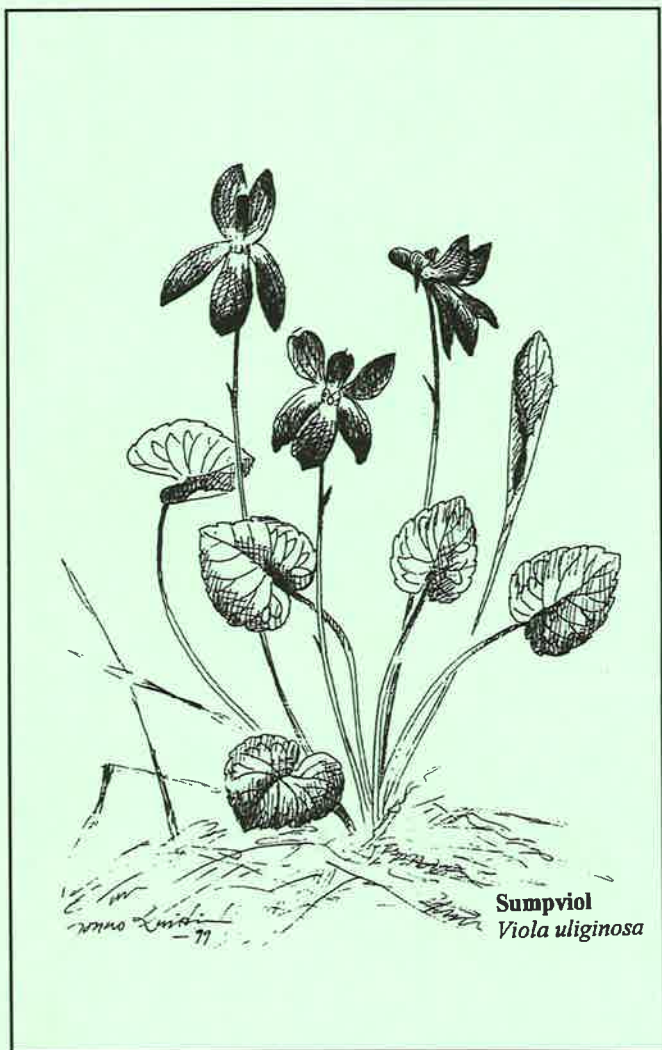

Växter

I HÄLSINGLAND OCH GÄSTRIKLAND

Sumpviol
Viola uliginosa

Nr 2
1999
Årg. 17

Växter i Hälsingland och Gästrikland (VÄX) ges ut av Gävleborgs Botaniska Sällskap (GÄBS), lokalförening av Svenska Botaniska Föreningen (SBF). VÄX kommer ut med tre nummer årligen (vinter, vår och höst).

Du blir medlem i GÄBS och erhåller VÄX genom att betala in årsavgiften på GÄBS postgirokonto 57 58 11 - 5. Årsavgiften för 1999 är 100 kr för dig som inte är medlem i SBF. 10 kr av denna avgift går till medlemskap i SBF. Om du redan är medlem i SBF är årsavgiften 90 kr. För familjemedlemskap är årsavgiften 25 kr (inkluderar ej VÄX).

SBF:s årsavgift för 1998 var 265 kr, vilket inkluderar prenumeration på SBT. SBT utkommer sex gånger årligen och omfattar ca 360 sidor. Kontakta Britt Snogerup, Botaniska museet, Ö. Vallgatan 18, 223 61 Lund, postgiro 48 79 11-0.

Önskemål och bidrag i alla former för kommande VÄX mottages tacksamt av redaktionen:

Bengt Stridh, Uddstigen 4, 725 91 Västerås, 021/522 58 (+fax), bengt.stridh@mailbox.hogia.net

Gunnar Nilsson, Brunnsgatan 78, 802 51 Gävle, 026/65 36 01

Birgitta Hellström, Ringvägen 35, 818 41 Forsbacka, 026/359 60

GÄBS styrelse 1999

Ordförande	Anders Delin	Kulgatan 40	811 71 Järbo	0290/708 21
			telefonsvarare och fax:	0290/700 87
Vice ordf.	Peter Ståhl	Majvägen 30	806 32 Gävle	026/18 72 78
Sekreterare	Gunnar Ersare	Ringvägen 2	820 60 Delsbo	0653/109 02
Kassör	Bo Norell	Tredje Tvärg. 24A	802 84 Gävle	026/10 86 46
	Birgitta Hellström	adress enligt ovan		
	Bengt Stridh	adress enligt ovan		
	Björn Wannberg	Ormvråksvägen 7	756 52 Uppsala	018/32 07 59
suppleant	Gunni Hedkvist	Främlingshemsv. 18	810 22 Årsunda	026/29 02 11
suppleant	Åke Ågren	Ringvägen 9 E	826 50 Söderhamn	0270/105 03

GÄBS bildades i Gävle den 7 februari 1982. Sällskapets syften är:

1. Att sammanföra människor, som är intresserade av botanik i allmänhet eller någon av botanikens många specialgrenar, och verka för spridandet av kunskaper inom dessa områden.
2. Att utforska floran i Gävleborgs län.
3. Att verka för skydd och vård av hotade växter och växtsamhällen i länet.

I Hälsingland bedrivs projektet "Hälsinglands flora" med Anders Delin som ledare, Peter Ståhl som handhavare av atlasrutor och Bengt Stridh som rapportmottagare för hotade arter. I Gästrikland pågår projektet "Gästriklands flora" med Peter Ståhl som ledare, Gunnar Nilsson som handhavare av florarutor och Birgitta Hellström som rapportmottagare för hotade arter.

GÄBS har 219 medlemmar varav 13 familjemedlemmar (1999-05-01).

Omslagsbild av Jonas Lundin, Gävle.

Verksamhetsberättelse för 1998

Gunnar Ersare

Medlemmar

Sällskapet hade i oktober 1998 218 medlemmar varav 10 familjemedlemmar, en minskning med 5 medlemmar från 1997.

Styrelse

Styrelsen har under året bestått av:

Ordf. Anders Delin (vald 1997 för 2 år)

V. ordf. Peter Ståhl (vald 1998 för 2 år)

Kassör Bo Norell (vald 1998 för 2 år)

Skr. Gunnar Ersare (vald 1998 för 2 år)

Ledam. Bengt Stridh (vald 1997 för 2 år)

Björn Wannberg (vald 1997 för 2 år)

Birgitta Hellström (vald 97 för 2 år)

Suppl. Gunni Hedkvist (vald 1998 för 1 år)

Ake Ågren (vald 1998 för 1 år)

Styrelsen har under året hållit 3 sammanträden, 21/3, 9/5, 8/11.

Revisorer

Sällskapets räkenskaper och verksamhet har granskats av Jan Hassner och Olof Wedin. Anne-Marie Dahlbäck och Bengt Sättlin har varit revisorsuppleanter.

Valberedning

Birgitta Looock, Gunnar Nilsson och Elisabeth Hermansson.

Medlemsregistrering

Efter styrelsens förfrågan har Birgitta Wannberg åtagit sig den uppgiften.

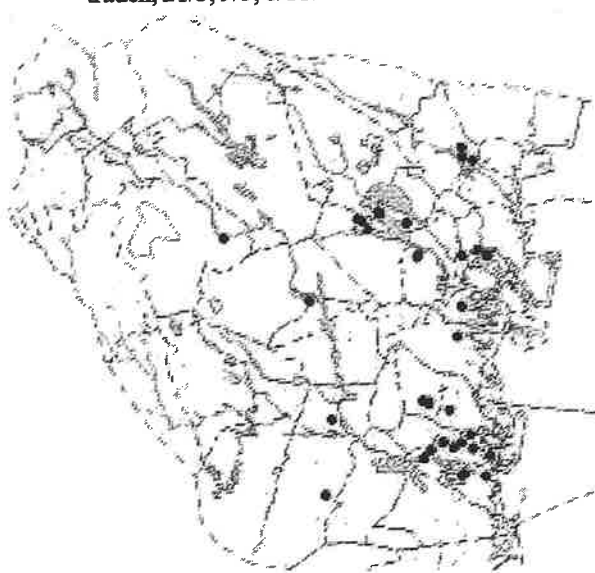
Projekt Hälsinglands Flora

Det direkta arbetet med floraskrivandet har vilat. En atlas är under utarbetande.

Björn Wannberg visar här nedan ett exempel hur en utbredningskarta kommer att se ut. Målsättningen är att en korrekturupplaga skall ges ut i god tid före sommaren 1999.

Projekt Gästriklands Flora

Inventerarmöte hölls i Årsunda 5-9 juli och den 2 augusti. Antalet deltagare och inventeringsaktiva har varit något lägre än tidigare år. Inventeringsinsatserna har varit spridda över landskapet. Bland annat har betydande insatser gjorts i centrala Gästrikland, t.ex. Storvik-Kungsgården och Järbotrakten

Mörkt kungsljus *Verbascum nigrum*

samt fortsatt i Nedre Dalälvsområdet.

Antalet färdiga rutor har under året ökat från 78 till 103.

Databasen har utökats med 15819 nya artfynd från 1701 lokaler (1997 års inventering) och omfattar nu 165297 poster från 15819 lokaler. Herbarie- och litteraturuppgifter har ökat något och omfattar 15864 äldre uppgifter. Ett 50-tal kollektioner har kontrollbestämts. Några äldre tvivelaktiga fynd har härmed kunnat avfärdas. GPS-mottagare har för första året använts för positionsbestämning i större omfattning.

Årsmöte

Årsmöte hölls på Staffansgården i Delsbo den 21/3 1998 med 13 deltagare. Efter årsmötet höll Jan Eksvärd föredrag om "Genteknik i jordbrukslandskapet."

Exkursioner, träffar och föreningsaktiviteter

- * 1998-05-09. Kort exkursion till Stenbäcksravinen, styrelsen m.fl.
- * Dactylorhizatumén i Gästrikland och Hälsingland, 4-5/7 1998. Under ledning av Mikael Hedrén. 13 deltagare.
- * Exkursioner Långnäs/Bergvik. Åke Ågren. Samv. med SNF.
- * Exkursioner Långnäs/Bergvik. Åke Ågren. För Miljökontoret, Söderhamn.
- * Inventeringar. Åke Ågren. För landskapsfloran, Hälsingland Naturparken, Marmaverken. För Marma bygdeförening. Havsstranden och skogen intill Djupviks skola.
- * Diavisning med föreläsning. Åke Ågren. "Växter på frimärken." För

Söderhamns Filatelistförening.

- * Guidning i nyckelbiotoper i Grängsjö, för Assi Domän.
- * Gävle. Cirkeln "Gästriklands flora" har hållits för ett 15-tal deltagare.
- * Gävle. 1998-05-28. Exkursion till Kvarnön vid Söderfors.
- * Gävle. 1998-06-13. Exkursion till Sävasjön.
- * 1998-08-08. Slätterhelg i Remman. Samv. med SNF.
- * Gävle. 1998-08-18--19. Slätter i Hade vid Dalälven.

Från VÄX 2, Kalendarium, Hälsingland:

- * 1998-07-05. Blomsterutflykt till orkideängar i Vittsjön. Stefan Olander.
- * 1998-08-01--02. Kurs i slätter med lie och hagbindning. Stefan Olander.

VÄX

Sällskapets tidskrift har under året utkommit med 3 nummer om sammanlagt 132 sidor. I redaktionen har ingått Bengt Stridh, Gunnar Nilsson och Birgitta Hellström.

Utbyte av floradata

Samarbete har inletts med Gävle kommun. Tidigare samarbete med Korsnäs, Stora, Skogsvårdsstyrelsen, Ockelbo kommun och Länsstyrelsen har fortsatt. Föreningen levererar årligen uppgifter om nya fynd av rödlistade växter och känsliga växtlokaler för att hänsyn skall kunna tas till dessa vid skogsbruk m.m. Uppgifter har också levererats till Artdatabanken och till Stockholm Energi. Söderhamns och Hudiksvalls kommuner har fått särskilda erbjudanden om floradata-tjänster under året.

Floraväktarverksamheten

I Gästrikland har man några hundra lokaler med rödlistade arter som bevakas. Det intensiva inventeringsarbetet för Gästriklands flora under året har gjort att man inte kunnat göra återbesök i den omfattning som vore önskvärd. Vid inventeringarna har man dessutom funnit ett antal nya lokaler med rödlistade arter, som bör följas upp. Återbesök har gjorts vid cirka 50 lokaler. 18 personer har deltagit i verksamheten. 1998 var det fjärde året för floraverksamheten i Hälsingland. Ett knappt 100-tal lokaler besöktes. Närmare 20-talet medarbetare deltog i arbetet.

Agerande i naturvårdsfrågor, skrivelser etc.

Lobåsberget i Ljusdal, Trödje 4:15/Sven Rosenkvists skog, träd i Regementsparken i Gävle, är objekt som sällskapet agerat för under året. Svar på remiss angående utökningen av naturreservatet Hådells gammelskog, Hamrånge, har lämnats. I en särskild bilaga redogör ordföranden för sina ageranden i naturvårdsfrågor.

Delsbo 1998-03-11

Publicerade manus under 1998. Anders Delin.

Datum avser manusdag. Publiceringsdag har varit olika lång tid efteråt.

Vinterblommor vid Galván, 23 jan.

Ingen framtid för skogsgödsling, 3 feb.

Miljön lågprioriterad i skogsbolagen, 3 feb.

Kraftverk rivs - naturen gynnas, 12 feb.

Akut hotade naturskogar i Gästrikland, 23 feb.

Akut hotade naturskogar i södra Hälsingland, 25 feb.

Akut hotade naturskogar i norra Hälsingland, 25 feb.

Mellanskog avverkar i nyckelbiotop, 27 feb.

Mellanskog naturförstörare, 11 mars.

Skogsägarnas krigsförklaring mot naturen, 26 mars.

Mellanskog är partiska - mot naturen, 6 apr.

Kyrkans skog vid Djupsjön - till Gud eller Mammon? 1 maj.

Miljöhänsyn i skogen - Skogscertifiering - Olika vägar att nå målen, 27 maj.

Fattig naturvård - rika skogsdirektörer, 27 juli.

Naturvårdssignaler från Skogsägarna, 19 aug.

Naturvården kräver: Inga nya skogsbilvägar, 8 sept.

Spara skogen i väglöst land, 1 okt.

Dålig skogsaffär utan naturhänsyn, 1 okt.

Grossjöberget har blivit naturreservat, 2 okt.

Skogsaffär utan naturhänsyn, 9 okt.

Vem vill köpa virke från en nyckelbiotop? 27 okt.

Hållbart utnyttjande av skog, 17 nov.

Naturskog hotas av penningbrist, 25 nov.

Norrskogs inspektör vill avverka nyckelbiotoper, 27 nov.

Fastighetsverket - buse i skogen, 8 dec.

Alla nyckelbiotoper måste bevaras, 17 dec.

Norrskog och nyckelbiotoperna, 29 dec.

Ekonomisk redovisning för 1998

Bosse Norell, kassör i GÄBS

INGÅENDE BALANS

Tillgångar: Föreningssparbanken 81 596,86 kr

Resultaträkning

Inkomster (kr)

Bidrag	Ockelbo kommun 97-98	8 000
	Korsnäs 97-98	20 000
	Länsstyrelsen 97-98	20 000
	Skogsvårdsstyrelsen 97	10 000
	Floraväkteri, Gästrikland	11 900
	Floraväkteri, Hälsingland	7 300
	Gävle kommun 98-2000	30 000
	STORA 98	10 000
Medlemsavg.		18 645
Ränta, Föreningssparbanken		372,59

Utgifter (kr)

Resor	20 878,50
Administrativa kostn.	8 550
Tryckning VÄX	10 291
Giroavgifter	1 790
Dator, tillbehör	28 313
Övrigt	513,50

136 217,59

70 336

Årets överskott: 65 881,59 kr

UTGÅENDE BALANS

Tillgångar: Föreningssparbanken 147 563,45 kr

Florafond, Hälsingland 96 389,39 + 942,49 ® + 4075,51 ® = 101 407,39 kr
Florafond, Gästrikland 153 580,79 + 1501,73 ® + 6493,76 ® = 161 576,28 kr
® = ränta

Avverkar lövträd för att rädda den sällsynta bombmurklan

HT
6/3 1999

FÄRLA
Skogsbolaget Korsnäs och
naturskyddsforeningen i
Ljusdal samarbetar i ett för-
sök att skydda den sällsynta
bombmurklan vid en skogs-
saververkning i Färla. Svam-
pen har särskilda krav och
gynnas av viss avverkning.

– Här får vi göra tvärsnitt i flo-
ren och borrar ut avverknings-
maskinerna, berättar avverk-
ningsledaren Kjell Ohman.
Bombmurklan är beroende av
gamla granar för sin överlevnad.
Den gillar inte lov och dess värsta
fiende är gräs.

– Så här tar vi bort lövträd och
särskilt asp, men även tallar och
spår granarna. Vanligtvis brukar
man på sankmark, som det här är,
fräpa om, spara lövträden.
Normalt brukar avverknings-
maskinerna köras på björkarna i
terrängerna och inte de djupa, vin-

tere partierna där maskinerna
kan orsaka spår.
– Här gör vi tvärsnitt, eftersom
bombmurklorna växer på åsarna.
Men marken blir ändå inte till-
räckligt djupa, eftersom man väntat tills
den dör, eftersom man väntat tills
den dör.
– Dessutom har vi väntat på att
snöfacket ska bli så tjockt att mos-
sun inte rivs upp.
För bombmurklan vill växa i
mossan under granen.

Det var Sven-Erik Färlin som
1991 upptäckte den sällsynta
bombmurklan på en lokal intill
Ljusnan i Hövra. Sen har strän-
derna mellan Järvas och Lången
inventerats och man har hittat
svampen på flera ställen i området, en
del väldigt små.

Eftersom Korsnäs är miljöer-
fierade enligt internationella
standarder, så måste man ta
särskild hänsyn, förklarar Curt
Göransson planläggningsledare och
naturskyddsansvarig på Korsnäs.

Här ger avverkningsmaskinen vinst i både naturvärde och ekonomiskt avseende. Från vänster maskinföraren Kenneth Jonsson, Sven-Erik Färlin, naturskyddsforeningen, Kjell Ohman, Korsnäs, Maj Johansson, naturskyddsforeningen och Curt Göransson, Korsnäs.

Johan Nitare, svampexpert på
skogsstyrelsen i Jonköpings-
går varit rödgröna i Jonköpings-
går. Han har varit med i den
grupp som har fått i uppdrag att
studera bombmurklarna i Färla.
– Det är lite komplicerat, med-
ger maskinföraren Kenneth Jon-
sson.

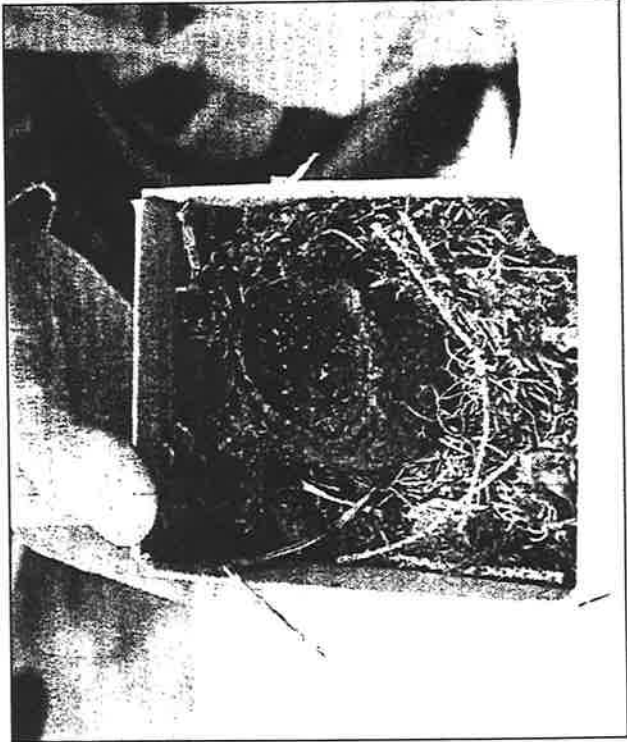
Det finns ingen tidigare erfä-
renhet av avverkning i bomb-
murkleskog, så Färlinforstet
har varit rödgröna i Jonköpings-
går. Han har varit med i den
grupp som har fått i uppdrag att
studera bombmurklarna i Färla.
– Det är lite komplicerat, med-
ger maskinföraren Kenneth Jon-
sson.

kan bli väldigt många.
26 hektar skog ska avverkas på
de gamla betes- och ängsmarkerna
i Vallungena, Valla, Färla. På un-
gefär 20 hektar finns bombmur-
klan.

Man gallrar försiktigt i två om-
gångar, med 4-5 år emellan. Svam-
parna ska inventeras årligen och
forsöket utvärderas eftersom.
– Vi kommer också att lämna ett
par ytor för jämförelse.

Här förenas olika intressen.
Korsnäs får ut så mycket värde att
det blir ekonomiskt lönsamt att
avverka, samtidigt utövas natur-
vård.
– Naturvård innebär inte alltid
att det är bäst att spara allt som
det är, säger Curt Göransson.

Text och foto:
Anna-Britta Bergman

Så här ser den sällsynta bombmurklan ut. Den lever i symbios med gamla granar och avskyr lov och gräs.

Aspfjädermossa *Neckera pennata* i Lindefallet, Hälsingland

Bengt Sättlin

Aspfjädermossa *Neckera pennata* är en ganska kraftig, ljusgrön och iögonfallande bladmossa med tvärvågiga, tunglika blad. Den sitter oftast som en "tuss" på nedre delen av passande lövträd i örtrika skogar med lång kontinuitet. Ibland finns kortskäftade sporhus på undersidan. Viss förväxlingsrisk finns inom släktet men det har visat sig att just *N. pennata* växer på träd i våra trakter medan de andra arterna i släktet påträffas på sten.

Aspfjädermossan är placerad i hotkategori 2 och räknas därmed som en *sårbar* art. Senare tids forskning, Appelgren 1998, visar också att populationerna generellt är genetiskt utarmade. De är vegetativt spridda eller spridda genom sporer som bildats efter självbefruktnings. Detta kan vara en bidragande förklaring till artens snäva ekologiska nisch och låga tolerans mot miljöförändringar.

Arten växer som namnet anger på asp men även på diverse ädellövträd, främst lönn och lind. Sällsynt har arten hittats på björk, hägg och rönn. Det finns också ett nordligt fynd på sten vid Döda Fallet, Jämtland.

Huvudutbredningen ligger i Mellansverige, framförallt i Uppland, där över hälften av landets ca 125 aktuella lokaler är belägna. Där finns också Sveriges största lokal med över 120 träd.

Norr om Hälsingland finns endast några få fynd. Det är därför anmärkningsvärt men speciellt roligt med den rikliga

förekomsten vid den klassiska ädel-lövslokalen i västra Lindefallet, Enånger, Hälsingland.

Detta var vid inventeringstillfället den största, numera den näst största, kända lokalen i landet vad gäller antalet träd. Mossan växer dessutom på hela 5 trädslag. Den är känd från lokalen redan från början av 1870-talet tack vare den kände botanisten E. Collinder. Kärnområdet på 2,7 hektar biotopskyddades 1996.

Mitt intresse för arten började med ett fynd på asp hösten 95 mellan Iggesund och Forsa. För att vara på säkra sidan kontaktades Gunnar Ersare, Delsbo, som några dagar senare kunde bekräfta fyndet och dessutom hitta arten på ännu en asp. Området är numera biotopskyddat. För min egen del har det blivit ytterligare 3 nyfynd av denna intressanta art. I vårt län finns nu dryga 30-talet lokaler varav 15 i Hälsingland. Fynden från Hälsingland redovisas i slutet av artikeln.

Våren 1996 besökte jag Lindefallet och kunde konstatera att mossan fanns på många träd. Ingen verkade dock veta hur stort beståndet var. Det var bland annat därför som jag bestämde mig för att göra denna inventering under sommaren 1996. 5 olika långa besök gjordes i juni månad för att få ett så fullgott resultat som möjligt. Inventeringsområdet bestod av kärnområdet på ca 3 hektar samt de helt friställda lövträden på det nya hygget strax norr därom. Kontroll gjordes också i

intilliggande skogar men med negativt resultat.

Inventeringen gick till på det viset att aspfjädermosseträden märktes med naturvårdsband. Därefter noterades trädslag, tr addediameter och uppmätt eller i vissa fall uppskattad mosstäckning. Några utvalda träd fotograferades.

Resultatet blev mycket glädjande men samtidigt en besvikelse. Totalt hittades hela 88 träd, 69 norr om respektive 19 söder om vägen som går genom området, med en mosstäckning på 201 dm². Tyvärr bedömde jag mossan som död på minst 2 träd på grund av de helt friställda värdträdens utsatta läge efter avverkningen i områdets norra del. Dessutom var den

delvis död eller dålig på ytterligare 9 träd och detta utgör ca 10% av hela beståndet i Lindefallet. Länsstyrelsen kände till avverkningen i området och får ta på sig skulden för detta. Jag tycker dock det är dåligt och onödigt att detta kan ske på en så välkänd och klassisk lokal.

Vi får hoppas att förra sommarens blöta väderlek förbättrat situationen vid landets näst största kända lokal för den hotade aspfjädermossan.

Lindefallet 1996

Nedan visas i tabellform resultatet av inventeringen i juni 1996 av aspfjädermossa i Lindefallet, Enånger:

Trädslag	Antal	Minsta diameter (cm)	Största diameter (cm)	Mosstäckning (dm ²)
Lönn	54	10	33	108
Lind	27	30	73	75
Alm	4	12	53	7
Rönn	1	24	24	10
Asp	1	45	45	1
Lönnlåga	1	24	24	<0,1
Summa	88			201*

* varav ca 20 dm² dålig.

I medeltal fanns drygt 2,2 dm² aspfjädermossa på de 88 träden i Lindefallet.

Etablering av aspfjädermossa sker betydligt snabbare på lönn och alm än på lind vars bark tydligen inte passar förrän trädet blir äldre och barken skrovligare.

Man kan undra vilka arter som fanns på de grova lönnarna som höggs bort i början av seklet?

Enskilda träd med mest aspfjädermossa

Trädslag	Diameter (cm)	Mosstäckning (dm ²)	Övrigt
Lind	37	21,5	Norr om väg
Lönn	13	20,5	Norr om väg, friställd ca hälften dålig/död
Lönn	28	14	Norr om väg
Lönn	21	12	Norr om väg
Rönn	24	10	Norr om väg
Lind	73	9,5	Norr om väg
Lönn	19	9	Norr om väg, friställd ca 4dm dålig/död
Lind	30	9	Norr om väg
Alm	53	7	Söder om väg
Summa		112,5	

Ovanstående 9 träd, ca 10% av totala antalet med aspfjädermossa, står för ca 56% av artens utbredning i Lindefallet. Ca 14 dm² på dessa träd får dock anses som dålig eller död.

Aktuella fynd av aspfjädermossa i Hälsingland

Kommun	Lokal	Substrat	Antal träd	Upptäckt	Observatör
1. Hudiksvall	Lindefallet, Enånger	Lönn, lind, alm, rönn, asp	88	1873	E. Collinder
2. Söderhamn	Långnäs, Bergvik	asp	1	940604	L. Skogh
3. Bollnäs	Lördagsåsen, Rimsbo	asp	1	941123	L. Skogh
4. Söderhamn	N om Igeltjärn, Norrala	asp	1	95 våren	C. Larsson
5. Hudiksvall	Betbergsåsen, Forsa	aspar	2	950907	B. Sättlin
6. Söderhamn	Hamnäs, Skog	lönner	4	950918	A. Delin
7. Hudiksvall	Stenbo, Forsa	asp	1	950925	S-L Persson
8. Hudiksvall	Taskberget, Forsa	aspar	3	950929	B. Sättlin
9. Nordanstig	Hästmyrberget, Hassela	aspar	2	960607	S-O Andersson
10. Söderhamn	Ålsjön, Söderala	asp	1	960608	B. Sättlin
11. Hudiksvall	Mössboåsen, Nianfors	aspar	2	960808	B. Sättlin
12. Hudiksvall	Västansjö, Bjuråker	asp	1	960912	J-O Edlund
13. Ovanåker	Sjoberget, Alfta	asp	1?	97 hösten	C. Larsson
14. Ovanåker	Långhed, Alfta	asp	1?	970804	L. Jonsson
15. Hudiksvall	Blacksås, Forsa	asp	1	971023	U. Johansson

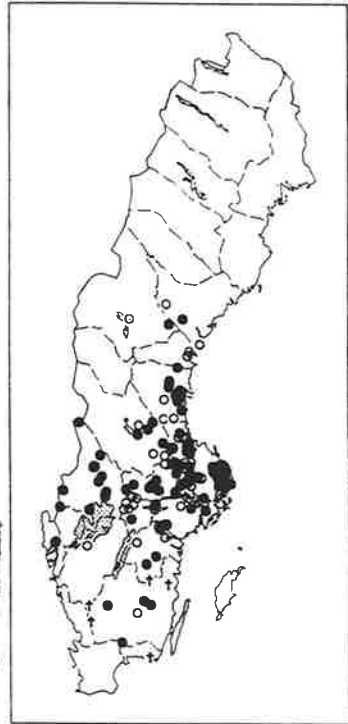
Som observatör står den som först hittat arten på lokalen ifråga.

Förutom ovanstående finns uppgifter om 3 äldre lokaler från 1800-talet i Skog och Arbrå.

Dessa har kontrollerats av Lena Gustafsson, SkogsForsk, med negativt resultat och får anses som utgångna. Då de flesta fynden gjorts på senare år finns det all anledning att hoppas på att fler aspfjädermosslokaler gömmer sig i länet och väntar på att bli upptäckta. Så ut och leta !

Litteratur:

Hallingbäck, T. (ed) 1998: *Rödlistade mossor i Sverige – Artfakta*, ArtData-banken, SLU, Uppsala.

Ofylld ring markerar fynd äldre än 1980.

Inventera din tomt i sommar!

Johan Höjer

Bakgrund

Jag bor på somrarna i ett fritidshus med strandtomt ca 2 km väster om Furuviik. Huset har varit i släktens ägo sedan tiden för första världskriget och ägs nu av mig tillsammans med mina syskon. Vårt hus uppfördes på 1890-talet men av hörsägen och med ett visst stöd i tillgängligt kartmaterial vet vi att tomten har varit bebyggd i mer än 200 år, den första tiden troligen endast i form av någon enkel sjöbod eller fiskestuga. Det sägs att bönderna i Grinduga hade sina båtar i vår vik, vilken tidigare hette Grindugaviken (idag Hakuddsviken), samt att en gistvall fanns på vår tomt. Ingenstans når tomten över 5 m ö h.

Tomten är omväxlande anlagd med gräsmattor, buskage och stenpartier och är - i mitt tycke - mycket vacker och tilltalande. Skötseln av gården har varit densamma sedan mer än 50 år. Hälften av ytan slås regelbundet med gräsklippare och resten är skogsmark. En mindre del hävdar vi med hjälp av lie sedan ett tiotal år. Dominerande trädslag på tomten är björk, al och lönn. Därtill finns alm, ask, rönn och sälj förutom några enstaka tallar och granar.

Marken är mycket kalkrik med förekomst av ortocerkalksten i strandkantens morän.

Då jag varit intresserad av botanik sedan skollåren har jag under åren mera översiktligt noterat vilka växter som finns och har funnits på tomten. Under 1950-

talet växte till exempel ängsnycklar i strandkanten och för ca 15 år sedan dök skogsknipprot upp med två exemplar; dessa senare återkommer fortfarande årligen.

Peter Ståhl har vid några tillfällen besökt min tomt, bland annat i början av sommaren 1998, och har för mig berättat att han tyckte att floran var intressant.

Översiktlig inventering

Uppmuntrad av Peters besök under försommaren 1998, då han bland annat visade mig trådfräken och fyra arter daggkåpor samt vårfingerört, beslöt jag mig för att under min semester, d v s från mitten av juli till mitten av augusti försöka mera ingående dokumentera tomtens växter.

Resultatet blev för mig mycket överraskande. Vid denna första genomgång i mitten av sommaren kunde jag notera 124 arter (se artlista). Här skall genast pekas på att artlistan är mycket ojämn och inom gräsen-halvgräsen och närbesläktade grupper har jag endast angivit 6 arter beroende på bristande kunskap.

Mina ambitioner är att kommande säsong fördjupa mina botaniska kunskaper och försöka bygga ut artlistan väsentligt.

En intressant fråga i sammanhanget: hur många arter har du på din tomt?

Artlista

Akleja	Höskallra	Skogsklöver
Ask	Kabbleka	Skogsknipprot
Asp	Kirskål	Skogskovall
Backnejlika	Klibbal	Skogsnäva
Bergdunört	Knippfryle	Skogssallat
Betesdaggekåpa	Knölklocka	Skogsviol
Blodrot	Krypnarv	Smultron
Blåbär	Kråklöver	Smörblomma
Blåklocka	Kråkvicker	Sparvnäva
Blåsippa	Kummin	Stenbär
Bockrot	Kvickrot	Stinksyska
Brunört	Käringtand	Stor blåklocka
Brännässla	Kärleksört	Stormåra
Darrgräs	Liljekonvalj	Strandlysing
En	Lingon	Strandvänderot
Femfingerört	Ljung	Strätta
Fyrkantig johannesört	Lundtrav	Styvmorsviol
Fårsvingel	Låsbräken	Svarta vinbär
Glansdaggekåpa	Lönn	Säl
Glatt daggekåpa	Mandelblomma	Tall
Gran	Maskros sp.	Teveronika
Grässtjärnblomma	Mjölkört	Trampgröe
Gul fetknopp	Njurdaggekåpa	Trådfräken
Gullris	Nyponros	Tusensköna
Gullviva	Olvon	Tvåblad
Gulmåra	Omnrot	Vanlig ögontröst
Gårdsgroblad	Penningblad	Vitklöver
Gårdsskräppa	Prästkrage	Vitmåra
Gåsört	Renfana	Vitsippa
Hagfibblor	Rödblåra	Vårfingerört
Hallon	Rödfibbla	Vårfryle
Harsyra	Rödclint	Vårtbjörk
Hassel	Rödclöver	Åkerförgätmigej
Havssälting	Rödkämpar	Åkertistel
Humleblomster	Rölleka	Åkerviol
Humlelusern	Rönn	Åkervädd
Hundkäs	Sandnarv	Äkta johannesört
Häckvicker	Sibirisk björmlöka	Älgräs
Hägg	Skelört	Ängsklocka
Hästhov	Skogsalm	Ängssyra
Hönsarv	Skogsfibblor	Ärenpris
	Skogsfräken	

Knappnåslavar i Bjuråker

Arnold Larsson

För 5-6 år sedan visste jag knappt att det fanns något som hette knappnåslavar och än mindre hur de såg ut eller var man hittade dem. 1995 fick jag boken "Art- och biotopbevarande i skogen med utgångspunkt från Gävleborgs län" i min hand och där fanns en artikel om knappnåslavar samt en bestämningsnyckel. Jag började då titta på lämpliga ställen efter dessa mm-stora lavar och så småningom hittade jag en hel del som jag försökte att bestämma. Efterhand började jag använda bestämningssschemana i Foucards Skorpplavflora och till viss del Tibells artiklar om knappnåslavar i Svensk Botanisk Tidskrift 1977, 1978 och 1980. Mycket var dock svårt i början och är än! Fick i början god hjälp av PerGunnar Jacobsson i Delsbo och framförallt av Åke Ågren, Söderhamn som fått många provrör med knappnålar i att bestämma.

De flesta knappnåslavar är bara omkring 1 mm höga så de är svåra att se med blotta ögat. Istället för att krypa omkring med luppen har jag skaffat ett par extra starka läsglasögon (+4 D mot mina vanliga läsglasögons +2,5 D). Med dem kan man se knappnåslavarna men för artbestämning måste man ta med ett litet prov hem för undersökning i starkare förstoring.

Var hittar man då dessa småttingar? Främst på död stående ved och på bark vid basen av äldre granar och tallar. Granar skall helst stå fuktigt, efter bäckar eller myrdrag men även på gammelgranar uppe i bergsbranter kan en del knappnålar

påträffas. På lövträdsbark har jag inte hittat knappnåslavar lika ofta. Det skall då helst vara riktigt gamla träd där barken börjar skiva upp sig och nästan flagna av. På smala grenar av asp, framförallt i bergsbranter, påträffas dock ibland knappnåslavar.

På ved kan man hitta en hel del olika arter. Både på hårda törvedsstubbar och torrakor men även på ganska murkna stubbar. Det får dock inte vara för mycket bladlavar, andra skorplavar eller mossor på vedytan. Även på omålade gamla lador eller fåbodstugor kan man finna knappnåslavar. Liggande död ved på marken hyser sällan knappnåslavar troligen på grund av att den täcks ganska snabbt av annan växtlighet.

Nedanstående arter har jag funnit i Bjuråkers socken. För att få en bild av hur vanliga de är har jag noterat alla fynd av alla arter i socknen. Har delat in socknens 752 km² i 32 delområden där ekonomiska kartbladen à 5x5 km är basen och där de delar av 5x5-kmrutor som bara delvis hamnar i socken sammanförts med närbelägna hela eller delar av rutor. Alla delområden har besökts, men de flesta bara vid något enstaka tillfälle. Nedanstående inventeringsresultat får därför betraktas som mycket översiktligt.

Alla arter med färre än ca 40 fynd har jag belägg av liksom av de 30-50 första fynden av arter med fler fynd. Åke Ågren har alltså hjälp till med bestämmningar av en del fynd och några fynd som jag har

lämnat till Fytoteket i Uppsala har bestämts av prof. Leif Tibell.

Uppgift om vilka arter som är rödlistade är hämtade från "Rödlistade växter i Sverige 1995". Med signalart menas här art som i "Ekologisk katalog över lavar" är markerad att ha högt naturvärde.

Calicium Spiklavar

C. denigratum blanksvart spiklav

Ganska lätt igenkännbar art med sitt blanksvarta skaft och bägarformade huvud utan pruina. Växer på talltorrakor, främst på myrar men även i bergsbranter och gles hållmarkstallskog. Signalart. Funnen i 26 delområden med sammanlagt 60 lokaler.

C. glaucellum svart spiklav

Finns på ved och granbark, ibland på tallbark. Kan då den växer på bark vara svår att skilja från *C. parvum*. Den sistnämnda arten har bål och i mikroskopet ser asci olika ut. Funnen i 26 delområden med totalt 59 lokaler.

C. parvum liten spiklav

Var tidigare med på listan över hotade lavar i Sverige men borttagen från 1995. Växer främst på tallbark. De flesta fynd på äldre grova tallar i bergsbranter men även några fynd på grövre tallar efter bäckar och i sumpdråg. Ett par fynd på granbark. Totalt 44 fynd fördelade på 25 delområden.

C. lichenoides kopparspik (= *C. salicinum*)

Förekommer på ved. Bara 8-9 fynd i socken, i 8 delområden. Tibell (1977) anger den som en av de vanligaste spiklavarna i Sverige men det stämmer alltså dåligt för denna socken eller också har jag förbisett den kraftigt! Kan likna *C. viride* men den

arten har oftast en tydlig kraftig bål.

C. trabinellum gulkantad spiklav

Ganska vanlig på ved, både av barr- och lövträd. Några enstaka fynd på granbark. Lätt igenkännlig med sin gula pruina. Den vanligaste *Calicium*-arten i socken med 77 lokaler. Funnen i 30 delområden.

C. viride grön spiklav

De flesta fynd på granbark men även några på tall- och björkbark samt också rätt vanlig på ved. Lätt igenkännlig med sin gulaktiga bål och bruna färg under huvudet. Funnen i 29 delområden med totalt 75 lokaler.

Chaenotheca nållavar

C. brachypoda gulnål

Oftast lätt igenkännlig då både skaft och huvud är helt täckt av kraftig gulaktig pruina. Främst funnen på något murken lövtradsved i fuktig miljö. Även på omgivande död bark ses den då och då. Signalart. Noterad i 12 delområden, med sammanlagt 17 fynd, de flesta i norra delen av socknen.

C. brunneola vednål

En av de vanligaste arterna på ved, både barr- och lövved, som gärna får vara något murken. Funnen i 27 delområden med totalt 94 lokaler.

C. chlorella kornig nållav

Något svårbestämd art. Har grönaktig kornig bål samt gul pruina på huvudets undersida o på skaftet. Växer både på ved och bark. Funnen bland annat på bark av gammal asp. Rödlistad art, grupp 4. Funnen i 7 delområden med totalt 10 lokaler, belägna i mellersta och norra delen av socken.

C. chrysocephala grynig nållav

Lätt igenkännlig art med sin korniga gula bål och gulpruinösa huvud. Växer både på ved och bark av både löv- och barrträd. Ganska ofta förekommer en annan knappnållslav, den helsvarta parasiten *Chaenothecopsis consociata* på bålen. Grynig nållav är vanlig, noterad i 31 delområden med sammanlagt 107 lokaler.

C. ferruginea rostfläckig nållav

Växer ofta på ganska fast hård ved, till exempel törvedstubbar men även på bark av främst tall. Har ofta lite nickande lutande huvud på relativt kort skaft. Kornig gråvit bål med gulaktiga korn som färgas starkt röda av kalilut. En av de vanligare arterna med 93 noterade lokaler och funnen i alla 32 delområden.

C. furfuraceum ärgnål

En av de vackraste knappnållslavarna med sin gulgröna bål och där både det långa slanka skaftet och huvudet är täckt av gulgrön pruina. Påträffas oftast på under rotvältor men även i skrymslen vid trädbaser och liknade ställen. Påträffad i 19 delområden med totalt 40 lokaler.

C. gracillima brunpudrad nållav

Vacker art med långt slant skaft med rödbrun pruina på huvud och skaftets överdel och utan synlig bål. Påträffad på något murkna barrträdsstubbar. Rödlistad art, grupp 4. Ganska ovanlig art och funnen i 4 delområden med sammanlagt 5 lokaler.

C. laevigata nordlig nållav

Förekommer på ved. Ganska svårbestämd art. Ingen synlig bål och det svarta skaftet är upptill täckt av gul pruina liksom huvudets undersida. Rödlistad art, grupp

2. Funnen i 10 delområden med totalt 14 lokaler.

C. phaeocephala brun nållav

Också en art med gul pruina på huvudets undersida och upptill på skaftet. Skaftet nedtill är brunaktigt. På färsk exemplar tycker jag att det kan vara ganska mörkt och verkar bli ljusare med tiden. Har en grågrönaktig bål. Påträffad på ved och ibland på granbark. Hittad bland annat på avflagnad bark på timmer i fäbodstugvägg. Anses minska i Sverige och från 1995 rödlistad art, grupp 4. Påträffad på 18 lokaler fördelade på 14 delområden

C. stemonea luddnål

Förekommer på ved och bark. Har en finmjölig bål och huvudet täckt undertill av brunaktig till ljus ludd. Ganska ovanlig art här med bara 14 lokaler. Funnen i 12 delområden, främst i norra delen av socknen.

C. subroscida vitgrynig nållav

Ganska vanlig art på barken av gamla granar i fuktig miljö. Även denna art har gul pruina på huvudets undersida och upptill på skaftet samt har en ganska typisk vitgrynig bål. Signalart. Noterad på 68 lokaler och i nästan alla delområden, 29 st.

C. trichialis grå nållav

Den vanligaste knappnållslaven i socknen. Förekommer både på ved och bark av både löv- och barrträd. Ganska variabelt utseende med grynig, vårtig, fjällig bål som kan variera i färg från gråaktig, ibland nästan vit till ganska mörkt grågrön. Funnen i alla 32 delområden med totalt 124 lokaler noterade.

C. xyloxena slank vednål

Förekommer på något murken ved. Kan påminna om vednål som förekommer på liknande ställen men har slankare skaft som är vitpruinöst upptill liksom huvudets undersida. Noterad på 21 lokaler fördelade på 15 delområden.

***Chaenothecopsis* svartspikar**

Ett släkte där flera arter är svåra att få grepp om och där jag är mycket osäker. För flera arter krävs mikroskopering av sporer och färgreaktioner med kalilut eller salpetersyra. Vissa arter dock relativt lätta att känna igen. Flera nya arter tillkommet som ej står med i Foucards skorplavflora (men som presenterats av Åke Ågren i dessa spalter!)

C. consociata

Helt svarta knappnålslavar på *Chaenotheca chrysocephala*. Ganska vanlig. Påträffad på 66 lokaler, det vill säga ungefär på 2/3 delar av *chrysocephala* lokalerna. Noterad i 26 delområden.

C. debilis

Växer på främst lövträdsved. Lätt att känna igen på reaktionen med salpetersyra då skaftet som i sig är något rött blir kraftigt rödfärgat av syran. Funnen i 18 delområden med sammanlagt 26 lokaler.

C. epithallina

Växer på bålen av *Chaenotheca trichialis* men är förhållandevis inte så vanlig om *C. consociata* är på *C. chrysocephala*. Funnen på 30 lokaler fördelade på 17 delområden.

C. fennica blågrå svartspik

Långa svarta spiklavar med blågrå pruina

på huvudet. Ganska lätt att känna igen. Förekommer på tallved på liknade lokaler som *Calicium denigratum* men är inte riktigt lika vanlig. Signalart. Funnen i 19 delområden med totalt 30 lokaler.

C. nana dvärgnål

Små helsvarta knappnålar som jag bara funnit på granbark i ganska fuktiga miljöer. Signalart. 26 lokaler fördelade på 15 delområden.

C. nigra

En art som ej finns med i Foucards Skorplavflora. Ett möjligen två fynd, bestämda av Åke Ågren. Helsvart med smalt relativt lång skaft och rundat huvud. Båda fynden på smala kvistar -rötter under rotvältor i myrkant.

C. pumila

En lokal. Prof. Tibell fann denna art på samma vedbit som *Chaenotheca clorella*!

C. pusilla

En art som jag ej alls fått grepp om och är osäker på alla bestämningar! Har ett 25-tal osäkra fynd.

C. pusiola

Också en art som jag inte alls är säker på. Har 10 osäkra fynd.

C. savonica

Ytterligare en art som jag tycker är svår. Blandar ihop den med *Mycocalcium subtile*. Båda har encelliga sporer men *savonica*s skall vara rundade och något blågröna medan *subtile*s skall vara något tillspetsade och bruna. Båda växer på ved. Ett fåtal osäkra fynd.

C. viridialba vitskaftad svartspik
Ganska stora svarta knappnålar med ofta helt vitpruinöst skaft. På granbark i relativt fuktig miljö. Rödlistad art, grupp 4. 15 lokaler fördelade på 11 delområden.

C. viridireagens
Funnen på mer eller mindre murken ved. Huvud och skaft med rödaktig ton, blir grön i kalilut. 21 lokaler fördelade på 14 delområden.

Cybebe

C. gracilenta smalskaftlav
Gråaktig bål, långt smalt vågigt skaft. Ett fynd på murken stubbe i bäckravin. Rödlistad art, grupp 2.

Cyphelium sotlavar

C. inquinans sotlav
4 fynd varav ett på torraka och resten på gamla lador-fäbodstugor. Fynden fördelade på 4 delområden. Signalart.

C. karelicum liten sotlav
Påminner om sotlav men har något mindre apothecier och växer i annan miljö; sumpgranskog. Ett fynd, bestämt av prof. Leif Tibell. Rödlistad art, grupp 4.

C. tigillare ladlav
Ett fynd på torraka (vid Flotthöljan-Styggsjöbäcken). Rödlistad art, grupp 4.

Microcalicium ärgspikar

M. ahlneri kortskaftad ärgspik
Påträffad på något murken barrträdsved. Rödlistad art, grupp 4. Funnen i 12 delområden med totalt 13 lokaler.

M. arenarium långskaftad ärgspik
Ett fynd på rotvälta (Vid Flotthöljan).

Borttagen från listan över hotade arter 1995.

M. disseminatum ärgspik
Påträffad främst på ved men några fynd på bark. Är parasit på knappnåls lavar eller alger. 80 lokaler fördelade på 27 delområden

Mycocalicium

M. subtile
Förekommer på ved. Ganska allmän med ett 60-tal fynd fördelade på 25 delområden.

Phaeocalicium kvistspikar

P. populneum kvistspik
Påträffad på tunna aspkvistar på lite äldre aspar. Rödlistad art, grupp 4. Funnen i 10 delområden med totalt 14 lokaler.

P. praecedens stor kvistspik
Växer också på tunna aspkvistar på lite äldre aspar. Rödlistad art, grupp 4. Funnen i 3 delområden med vardera en lokal.

Sclerophora blekspikar

S. coniophaea rödbrun blekspik
Främst påträffad på granbark vid basen på äldre träd vid bäckar. På en av lokalerna både på granbark, ved och död björkbark. De ljusst rödbruna huvudena lyser ofta som små prickar mot den mörka barken. Rödlistad art, grupp 4. Påträffad i 5 delområden med totalt 6 lokaler. Ett av fynden gjort av PerGunnar Jacobsson.

Stenocybe

S. pullatula
Växer på alkqvistar. Bara tre fynd men troligen kraftigt förbisedd då den anses som allmän.

Litteratur

- Aronsson, M., Hallingbäck, T. & Mattson J.-E.(red) 1995: Rödlistade växter i Sverige 1995. Artdatabanken, Uppsala.
- Delin, A. & From, J.(red) 1995: Art- och biotopbevarande i skogen med utgångspunkt från Gävleborgs län. Skogsvårdstyrelsen i Gävleborgs län. Gävle.
- Foucard, T. 1990: Svensk skorplavsflora. Interpublishing, Stockholm.
- Hallingbäck, T. 1995 : Ekologisk katalog över lavar. Artdatabanken, Uppsala.
- Moberg, R., Thor, G. & Hermansson J. 1995 : Lavar med svenska namn – andra upplagan. Svensk Bot. Tidskr. 89: 129 - 149.
- Tibell, L. 1977 : Lavordningen Caliciales i Sverige. Inledning och släktet Calicium. Svensk Bot. Tidskr. 71: 239 - 259.
- Tibell, L. 1978 : Lavordningen Caliciales i Sverige. Släktena Chaenotheca och Coniocybe. Svensk Bot. Tidskr. 72 : 171 - 188.
- Tibell, L. 1980 : Lavordningen Caliciales i Sverige. Släktena Cyphelium, Microcalicium, Sphaerophorus, Sphinctrina, Thelomma och Tholurna. Svensk Bot. Tidskr. 74 : 55 – 69.

Tjacka GPS navigator!

Birgitta Hellström

GÄBS erbjuder inventerarna av "Gästriklands flora" att få ta del av GPS-mätarens fördelar. Den som inventerar en "flora-ruta" färdig år 1999-2000 och själv köper in en GPS-mätare för att ta ut koordinaten med, får mot uppvisande av räkning och färdiginventerad "flora-ruta" kostnaden ersatt med upp till 2000 kr. Det har ingen betydelse när "flora-rutan" bokades och påbörjades, bara att den inte var till mer än hälften inventerad när man bokade eller övertog "flora-rutan" av någon annan person.

GÄBS har goda erfarenheter av GPS-mätaren Garmin sedan två år tillbaks. I tidningen "Vi Båtägare" nr 4 1999 (sammansfattning på www.vibatagare.com under gamla nummer) har 10 stycken GPS-mätare testats och testets vinnare blev Garmin 12. Läsverd artikel, bör nog läsas innan inköpet av GPS-mätare görs. GÄBS äger redan två Garmin 12 och två Garmin 12XL. De är inköpta hos Gävle Fiskeriskap AB och kostar nu 1790 kr (12) och 2790 kr (12XL).

Floraväxteri i Gästrikland 1998

Birgitta Hellström

KÄRLVÄXTER

1. AKUT HOTADE

Knottblomster *Microstylis monophyllos*

1. Kubbo, Persboåsen.

1997 11 ex fert. 13 ex veg. (PST)

1998 5 ex fert. 5 ex veg.

Rapportörer: Gunnar Bakken, Birgitta Hellström

2. Gustavmurarna, NV om. Provyta 1, 0,5 kvm.

1995 3 ex fert. 2 ex veg.

1996 1 ex veg.

1997 2 ex veg.

1998 2 ex veg.

Rapportör: Birger Jonsson

3. Gustavmurarna, NV om. Provyta 2, 0,5 kvm.

1995 26 ex veg. (BNO)

1996 2 ex fert. 18 ex veg. (många veg. ex direkt utanför provytan).

1997 2 ex fert. 3 ex veg.

1998 5 ex veg.

Rapportör: Birger Jonsson

4. Gustavmurarna, S om kraftledningen. Provyta 3, 0,5 kvm.

1990 1 ex fert. 1 ex veg. (PST)

1995 1 ex fert. 1 ex veg. (PST) Provytan utlagd 1995.

1996 1 ex veg.

1997 1 ex fert.

1998 1 ex fert. 1 ex veg.

Rapportör: Birger Jonsson

5. Gustavmurarna, stigen 200 m S om kraftledningen. Provyta 4, 0,5 kvm.

1983 5 ex fert. 10 ex veg. (GNI)

1984 0 ex (GNI)

1988 0 ex (PST)

1989 0 ex (PST)

1993 1 ex fert. (BHE)

1995 1 ex fert. 1 ex veg. (BHE) Provytan utlagd 1995.

1996 2 ex fert.

1997 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Birger Jonsson

6. Grinduga, gamla grustaget.

1983 ca 20 ex (PST)

1996 1 ex fert. 1 ex veg.

1997 1 ex fert.

1998 1 ex fert.

Rapportör: Gunnar Bakken

7. Orarna, NV om Klövbjörn

1992 17 ex fert. 10 ex veg.

1994 9 ex fert. 1 ex veg. (extremt torr sommar)

1996 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Anne-Marie Dahlbäck

8. Bladmyran, Naturreservat.

1994 ett 10-tal blommande ex (AMD)

1997 1 ex fert.

1998 7 ex fert.

Rapportör: Olof Wedin

2. SÅRBARA

Topplåsbräken *Botrychium lanceolatum*

1. Flatsjön SV, Gatberget.

1990 13 ex fert. (PST)

1991 22 ex fert. (PST)

1994 0 ex (BIJ)

1995 0 ex (BIJ)

1998 1 ex fert.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Gunnar Bakken

2. Iggön, Stenviken. Detta är Sten Ahlners fina låsbräkenlokal där man även funnit nordlåsbräken och vanlig låsbräken.

1983 0 ex

1984 1 ex fert.

1985 1 ex fert.

1986 1 ex ?

1987 1 ex ?

1988 1 ex fert.

1989 1 ex fert.

1990 0 ex

1991 5 ex fert.

1992 lokalen delvis skadad av traktor-körning.

1993 6 ex fert.

1994 4 ex fert.

1995 3 ex fert.

1996 3 ex fert.

1997 0 ex

1998 3 ex fert.

Rapportör: Bengt-Olof Lundinger

Rutlåsbräken *Botrychium matricariifolium*

1. Hedesunda, mellan Frikyrkan och ishockeyplan.

1996 2 ex fert.

1997 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Peter Ståhl

2. Störvik, Hosjön.

1994 5 ex fert. (PST)

1995 4 ex fert.

1996 0 ex

1997 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Mats Wiklund

Stor låsbräken *Botrychium virginianum*

1. Sävasjön, SO om.

1991 18 ex fert. 14 ex veg. (BHE)

1994 22 ex fert. 10 ex veg.

1995 4 ex fert. 4 ex veg. Lokalen delvis spolierad av virkestrave.

1996 6 ex fert. 9 ex veg. Lokalen har återhämtat sig något.

1997 0 ex

1998 2 ex fert. 7 ex veg.

Rapportör: Birger Jonsson

2. Bläcktränsjön, NO om, lokal 44.

1983 52 ex fert. 40 ex veg. (PST)

1988 38 ex fert. 53 ex veg. (PST)

1994 28 ex fert. 35 ex veg.

1995 18 ex fert. 16 ex veg. Lokalen oförändrad sedan 1983. Antalet plantor minskar.

1996 16 ex fert. 18 ex veg. 25 m SV om denna lokals slut upptäcktes 18 ex fert. 2 ex veg.

1997 13 ex fert. 3 ex veg. 25 m SV om denna lokals slut fanns i år 11 ex fert. 4 ex veg.

1998 10 ex fert. 14 ex veg. 25 m SV om denna lokals slut fanns i år 7 ex fert. 1 ex veg.

Rapportör: *Gunnar Bakken*

3. Sävasjön, NO om, lokal 43.

1984 1 ex fert. 9 ex veg. (PST)

1993 2 ex fert. 2 ex veg. (PST)

1996 1 ex fert.

1997 0 ex

1998 1 ex fert. 2 ex veg.

Rapportör: *Birgitta Jonsson*

Ängsklint *Centaurea phrygia*

1. Hästbo, vid "Abrams".

1987 N=4 (Gunnar Eriksson)

1988 N=4 (BHE)

1989 N=4 (Gunnar Eriksson)

1990 - 1998 N=4

(N= 1 ensiffrig förekomst, N=2 tvåsiffrig förekomst osv)

Rapportör: *Birgitta Hellström*

2. Hästbo, vid Evert Eriksson.

1987 N=1 (Gunnar Eriksson)

1988 16 ex (BHE)

1989 N=2 (Gunnar Eriksson)

1990 106 ex

1991 160 ex

1992 20 ex

1993 5 ex

1994 15 ex

1995 26 ex

1996 41 ex

1997 32 ex

1998 7 ex

Rapportör: *Birgitta Hellström*

Knölvial *Lathyrus tuberosus*

1. Alderholmen, Gävle Galvan.

1984 Rikligt inom några kvm, (GÄBS-exkursjon)

1985 Ungefär som 1984.

1988 3 större ex och några mindre ex

1989 Finns kvar.

1990 Finns kvar (Berit Berglund)

1991 Finns kvar (Berit Berglund)

1993 Finns kvar (PST)

1994 Förekomst på 1-2 kvm (GNT)

1996 7 ex

1997 17 ex, en del har satt frö.

1998 23 ex, varav 5 ex som blommor.

Rapportör: *Gunnar Bakken*

Gulxne *Liparis loeselii*

1. Bultbomurarna, 3 st provytor, vardera 1 kvm.

Provyta 1.

1995 4 ex fert. 5 ex veg.

1996 4 ex fert. 12 ex veg.

1997 8 ex fert. 12 ex veg.

1998 2 ex fert. 9 ex veg.

Provyta 2.

1995 5 ex fert. 10 ex veg.

1996 3 ex fert. 11 ex veg.

1997 2 ex fert. 12 ex veg.

1998 1 ex fert. 8 ex veg.

Provyta 3.

1995 12 ex fert. 53 ex veg.

1996 14 ex fert. 75 ex veg.

1997 11 ex fert. 64 ex veg.

1998 4 ex fert. 44 ex veg.

1994 inräknades 10483 ex på hela myren.

1998 var en regnrik sommar, provytorna delvis eller helt under vatten.

Rapportör: *Bo Norell*

2. Grinduga 1 km SO, bro över Trösken.

1998 10 ex fert. 26 ex veg. Nyfynd.

Rapportör: *Bo Norell*

3. Orarna.

1994 75 ex fert. 106 ex veg.

1996 16 ex fert. 46 ex veg.

1998 26 ex fert. 74 ex veg.

Rapportör: Anne-Marie Dahlbäck

4. Orarna, lokal nr 9.

1984 20 ex fert. 25 ex veg. (PST)

1992 100 ex fert. 111 ex veg.

1994 68 ex fert. 357 ex veg.

1996 97 ex fert. 725 ex veg.

1998 51 ex fert. 142 ex veg.

Rapportör: Anne-Marie Dahlbäck

Bågsäv *Scirpus radicans*

1. Färnebofjärden, Ängsön.

1998 2+4 ex, Nyfynd, första fyndet i Gästrikland.

Rapportörer: Bo Norell, Peter Ståhl

Sumpviol *Viola uliginosa*

1. Gysinge 3 km O, mel. Bomsrönningen o Ingmurhammar.

1998 Ca 2000 ex på en sträcka av ca 300 m.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Gunnar Bakken

2. Kvarnön, S om kraftledning.

1998 Nyfynd.

Rapportör: Peter Ståhl

3. Kvarnön, i kraftledningsgata.

1998 Nyfynd.

Rapportör: Peter Ståhl

4. Kvarnös norra udde.

1998 5 ex på 1 kvm, Nyfynd.

Rapportör: Bo Norell

5. Jörsön.

1998 35 ex på 20 kvm, Nyfynd.

Rapportör: Bo Norell

3. SÄLLSYNTA

Parkmåra *Galium pumilum*

1. Västanhede.

1991 1 lokal funnen.

1996 3 lokaler funna.

1998 50 ex på 2 kvm, de 2 andra lokalerna ej besökta.

Rapportör: Gunni Hedkvist

4. HÄNSYNSKRÄVANDE

Skogsfru *Epipogium aphyllum*

1. Åsbotten.

1990 5 ex (Barbro Risberg)

1993 15-20 ex

1994 15-20 ex

1997 17 ex

1998 2 ex, nedfallen grantopp låg mitt i lokalen.

Rapportör: Birger Jonsson

2. Kungsbergets nordsluttning.

1906 Herbarie-ex, Kungsberget, rapportör okänd.

1984 6-8 ex (MWI)

1985 38 ex (MWI)

1991 17 ex (LKI)

1997 6 ex (LKI)

1998 8 ex

Rapportör: Birgitta Hellström

3. Rönnback - Holmsjön N om.

1997 1 ex (PST)

1998 20 ex på 10 kvm.

Rapportör: Bo Norell

4. Forsbacka S om, Stensängarna.

1993 1 ex

1997 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Leif Kihlström

5. Sävasjön 300 m SSV.

1987 2 ex

1997 0 ex

1998 2 ex

Rapportör: Bo Norell

6. Sävasjön 230 m SV om.

1997 1 ex

1998 0 ex

Rapportör: Bo Norell

7. Sävasjön SO.

1993 2 ex

1997 0 ex

1998 ej kontrollerad.

Rapportör: Peter Ståhl

8. Sävasjön V om.

1993 2 ex (LKI)

1994 0 ex (BHE, BIJ)

1996 0 ex (BIJ)

1997 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Birgitta Hellström

9. Sävasjön V om, dellokal till lokal 8.

1993 9 ex (LKI)

1994 0 ex (BHE, BIJ)

1996 0 ex (BIJ)

1997 0 ex

1998 2 ex

Rapportör: Birgitta Hellström

10. Sävasjön O om.

1984 3 ex

1997 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Bo Norell

11. Mackmyra Bruk SV, V om Källbergs.

1981 10 ex

1982 0 ex

1983 - 1993 lokalen besökt nästan varje år,
0 ex

1997 0 ex

1998 0 ex

Rapportör: Birgitta Hellström

12. Furuvik, Östnäsudden.

1950 6 ex (Bo Aspgren)

1950 20 ex (Torsten Johansson)

1954 Några ex (B. Oljelund)

1964 Ca 100 ex (B. Oljelund), i GD-artikel
ett 10-tal, (B. Oljelund)

1979 1 ex (Harry Sjökvist)

1980 6 ex (BHE)

1981 0 ex (BHE)

1982 0 ex (BHE)

1983-1992, lokalen besökt nästan varje år,
0 ex varje gång (BHE)

1997 0 ex (BHE, GNI)

1998 0 ex

Rapportör: Gunnar Nilsson

13. Bladmyran, Varva 2:5.

1997 2 ex

1998 2 ex

Rapportör: Olof Wedin

14. Bladmyran, Varva 2:5.

1998 4 ex, Nyfynd.

Rapportör: Anne-Marie Dahlbäck

Skogssvingel *Festuca altissima*

1. Sävasjön NV om.

1990 ca 50 ex (PST)

1997 18 tuvor, hela lokalen återfanns ej
(BNO)

1998 20 tuvor + 76 tuvor räknade på lokalen
som ej återfanns 1997. Uppskattningsvis
fler än 100 tuvor förutom de 20 tuvorna.

Rapportör: Peter Ståhl

Skogskorn *Hordelymus europaeus*

År	Sävasjön SO	Sävasjön O	Långhäll
1983	30 ex		
1984	15	30 ex	7 ex
1985	16	20	4
1986	9	17	gallring
1987	47	45	10
1988	47	36	15
1989	65	20	24
1990	40	24	35
1991	52	16	49
1992	11	4	51
1993	12	4	48
1994	21	4	59
1995	27	7	31
1996	21	4	25
1997	20	4	24
1998	29	2	22

Rapportör: Peter Ståhl

Korndådra *Neslia paniculata*

1. Kubbo.

1984 - 1985 Ymnigt förekommande. (KWA)

1997 Nyplöjd åker, korndådra på en yta av 20x30 m, 2 ex blommande. Rikligt uppslag väntas 1998. (MAD)

1998 87 ex blommande i kanten runt havreåkern.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Gunnar Bakken

LOKALT HOTADE

Korskovall *Melampyrum cristatum*

1. Hedesundafjärden, Lillhammaren.

1964 Dominerande en yta av ca 15-20 kvm (Arnold Samuelsson)

1984 Ca 100 ex, glesa o taniga (skugg-effekt?) men sätter frö. (PST)

1998 Ca 20 ex, det fanns kanske fler, svåra att se, besöket gjort före blomningstid.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Gunnar Bakken

Svinrot *Scorzonera humilis*

1. Hemlingby.

1995 Några 100-tal bladrosetter och enstaka överblommade blommor, dominerar på 3 - 4 kvm stora ytor. (PST)

1996 Då höggs en del träd ned för att ge mera ljus åt lokalen.

1997 Ca 375 blommor på en yta av totalt 60 kvm uppdelat på mindre ytor, ca 4 st på ca 4 kvm och 1 st på ca 45 kvm.

1998 Ca 60 blommor på en yta av totalt 220 kvm uppdelat på mindre ytor, 5 ex på ca 1 kvm, 40 ex på ca 30 kvm, 15 ex på ca 190 kvm. Mycket med aspsly.

Rapportör: Per-Olof Erickson

MOSSOR

2. SÅRBARA

Aspfjädermossa *Neckera pennata*

1. Tinäset.

1998 5 bålar på 1 asp, Nyfynd.

Rapportör: Bo Norell

LAVAR

2. SÅRBARA

Stiftgelelav *Collema furfuraceum*

1. Testeboån, Kokhusholmen.

1998 På 7 st aspar, rikligt, även 1997, Nyfynd.

Rapportörer: Gunnar Bakken, Peter Ståhl

2. Testeboån, Kokhusholmen.

1998 Minst 50 st bålar på 18 aspar, Nyfynd.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Gunnar Bakken

Ringlav *Evernia divaricata*

1. Långbobäcken O om Hedarna.

1998 20-30 bålar på 3 enar, Nyfynd.

Rapportör: Peter Ståhl

2. Mårtsbo Observatorium NO, 700 m.

1997 ca 10 bålar på tall, en och gran (PAN)

1998 50 bålar på 11 träd, en, gran och tall.

Rapportörer: Birgitta Hellström, Gunnar Bakken

3. Trödje 4 km N om.

1998 ca 115 bålar på 14 träd, en, gran och tall, Nyfynd.

Rapportör: Rune Wretman

Gråblå skinnlav *Leptogium cyanescens*

1. Testeboån, Kokhusholmen.

1998 2 st stenblock med ca 20 bålar på, Nyfynd.

Rapportör: Birgitta Hellström

2. Testeboån, Kokhusholmen.

1998 1 bål 6 x 2 cm vid basen på 1 asp, Nyfynd.

Rapportör: Birgitta Hellström

SVAMPAR

2. SÅRBARA

Ostticka *Skeletocutis tschulymica*

1. Körön - Kvillen.

1996 1 ex 1 x 3 dm, 1 ex 1 x 1 dm.

1997 Finns kvar.

1998 0 ex

Rapportör: Leif Kihlström

Rapportörernas namn

PAN = Peter Andréasson GBA = Gunnar Bakken AMD = Anne-Marie Dahlbäck MAD = Maria Danvind GHE = Gunni Hedkvist BHE = Birgitta Hellström BIJ = Birger Jonsson LKI = Leif Kihlström BOL = Bengt-Olof Lundinger GNI = Gunnar Nilsson BNO = Bo Norell PST = Peter Ståhl KWA = Kjell Wallin OWE = Olof Wedin MWI = Mats Wiklund RWR = Rune Wretman

Grått saltgräs vid vägkanter

Bengt Stridh

I Röstebo hade vi floraväktare stämt träff med Anders Delin. Runt sommarstugan där Anders en gång funnit topplåsbråken kröp vi omkring utan någon framgång vad gäller topplåsbråken. När vi skulle skiljas nämnde Anders att han sett mycket **grått saltgräs** *Puccinellia distans* i år, dels i Bollnäs och dels i Arbrå. Efter ett tips från Anders stannade vi vid en rastplats med informationstavla strax söder om Träslottet och infarten till Arbrå. Mycket riktigt. Här växte rikligt med grått saltgräs i vägkanterna.

En titt i GÄBS databas visar att det endast finns 14 fynd av grått saltgräs, varav bara tre vid kusten. Den Nordiska Floran visar att också saltgräs *Puccinellia capillaris* ska finnas längs kusten, men

den arten saknas i vår databas.

Under de närmaste dagarna spanade jag dels ensam dels tillsammans med floraväktare efter förekomster av grått saltgräs efter vägkanter till större vägar. De gjorda fynden framgår av nedanstående tabell.

Lättobserverad

När grått saltgräs står i större bestånd kan den utan vidare observeras i 90 km/h. Den står allra närmast asfaltkanten, vanligen i artrena bestånd, där rödsvingel och rödven håller sig i bakgrunden. Arten ser närmast ut som ett grått skirt flor till en början och när den blivit äldre får den en gulröd färg eller alternativt en halmgul färg, som snarast gör den lättare att se.

Lokalförteckning

16G2h0148	Bjuråker fg, Rönnebo, östra vägkanten av väg 305 vid infart till Berge. Av Arnold Larsson känd lokal.
16G1c4610	Ljusdals fg, Heden, syd bensinmack, norra vägkanten av riksväg 83
16G1c4202	Ljusdals fg, Heden, busshållplats Rångstra, vägkanter på båda sidor av riksväg 83
16G1c2828	Ljusdals fg, Noreån, västra vägkanten av riksväg 83 på båda sidor om ån
16G1c2346	Ljusdals fg, syd järnvägsunderfarten, södra vägkanten till genomfartsvägen genom Ljusdal
16G1c1738	Ljusdals fg, nya älvbron, norr om Ljusnan, södra vägkanten
16G1c1536	Ljusdals fg, nya älvbron, söder om Ljusdan, södra vägkanten
16G1c1529	Ljusdals fg, Vik, södra vägkanten av riksväg 84
16G1c0842	Ljusdals fg, Storhaga, båda vägkanterna av riksväg 83
15G4c1944	Arbrå fg, syd Vallsta, båda vägkanterna av riksväg 83
15G3g4603	Arbrå fg, norr Kyrkbyn i Arbrå, västra vägkanten av riksväg 83
15G0g4614	Bollnäs fg, Bollnäs, korsning riksväg 83 och riksväg 301 vid trafikljus
14G8i3100	Hanebo fg, norr Hanebo, norr avfart mot Segersta, västra vägkanten av riksväg 83

Floraväxteri av kärlväxter i Hälsingland 1998

Bengt Stridh

Nedanstående tabeller visar vilka kärlväxter som är rödlistade i Gävleborgs län. I tabellerna anges dels hur många lokaler som är kända i Hälsingland av de olika arterna, dels hur många av lokalerna som besökts under 1998. Det bör noteras att några lokaler i angränsande landskap har räknats med. Det gäller till exempel norna i Dalarna och en lokal för toppläsbräken ett par hundra meter in i Medelpad.

Tabellförklaringar

- 2(3) 2 aktuella lokaler och 3 lokaler funna efter 1980. En lokal är alltså utgången.
 * utgången i Gävleborgs län, tidigare bofast
 — aldrig påträffad i Hälsingland
 Utg utgången lokal som ej besöks

Uppgiftslämnare

Anders Delin
 Bo Forsling
 Arnold Larsson
 Bengt Stridh
 Björn Wannberg
 Bo Forsling
 Börje Wernersson
 Carl-Eric Carlsson
 Edit Östlund
 Gunnar Bodlund
 Gunnar Ersare
 Göran Törnqvist
 Inge Larsson
 Kent Vestlund
 Maj Johansson
 Pär Hedwall
 Rosa Wallgren
 Torbjörn Eliasson
 Åke Ågren

0. Försvunna

	Kända lokaler	Besökta 1998
Purrhavre <i>Avena strigosa</i>	—	
Lindådra <i>Camelina alyssum</i> *	0	
Bymålla <i>Chenopodium urbicum</i> *	0	
Linsnärja <i>Cuscuta epilinum</i> *	0	
Vitnoppa <i>Gnaphalium luteo-album</i>	0	
Linrepe <i>Lolium remotum</i>	0	
Dårrepe <i>Lolium temulentum</i>	0	
Röd nattskatta <i>Solanum luteum</i> ssp. <i>alatum</i>	0	
Jättespärjel <i>Spergula arvensis</i> var. <i>maxima</i> *	0	

1. Akut hotade

	Kända lokaler	Besökta 1998
Liten vildpersilja <i>Aethusa cynapium ssp. segetalis</i>	0	
Kamomillkulla <i>Anthemis cotula</i>	0	
Dvärglåsbräken <i>Botrychium simplex</i> *	—	
Ängslost <i>Bromus racemosus</i>	0	
Finnstarr <i>Carex atherodes</i>	1	1
Svartklint <i>Centaurea nigra</i>	2	2
Gatmålla <i>Chenopodium murale</i>	0	
Stinkmålla <i>Chenopodium vulvaria</i>	0	
Rysk drakblomma <i>Dracocephalum thymiflorum</i> *	0(1)	1
Ängskorn <i>Hordeum secalinum</i>	0	
Spjutsporre <i>Kickxia elatine</i>	0	
Strimfibbla <i>Leontodon taraxacoides</i>	—	
Ädelmynta <i>Mentha x gentilis</i>	0	
Knottblomster <i>Microstylis monophyllos</i>	1	1
Kalvnos <i>Misopates orontium</i>	—	
Kattmynta <i>Nepeta cataria</i>	0(1)	Utg
Åkerskallra <i>Rhinanthus serotinus ssp. apterus</i> *	—?	
Nålkörvel <i>Scandix pecten-veneris</i>	0	
Gaffelglim <i>Silene dichotoma</i>	0	

2. Sårbara

	Kända lokaler	Besökta 1998
Klätt <i>Agrostemma githago</i> *	0	
Renkavle <i>Alopecurus myosuroides</i>	0	
Taggkörvel <i>Anthriscus caucalis</i>	0	
Topplåsbräken <i>Botrychium lanceolatum</i>	20	17
Rutlåsbräken <i>Botrychium matricariifolium</i>	7	5
Stor låsbräken <i>Botrychium virginianum</i>	1	1
Renlost <i>Bromus arvensis</i> *	0	
Råglost <i>Bromus secalinus</i> *	0	
Strandbräsma <i>Cardamine parviflora</i>	—	
Ängsklint/finnklint <i>Centaurea phrygia</i>	—	
Ljungsnärja <i>Cuscuta epithymum</i>	—	
Knippnejlika <i>Dianthus armeria</i>	1	1
Kålsenap <i>Erucastrum gallicum</i>	—	
Småtörel <i>Euphorbia exigua</i>	0	
Glesgröe <i>Glyceria lithuanica</i>	28	5
Grusnejlika <i>Gypsophila muralis</i>	0	
Honungsblomster <i>Herminum monorchis</i>	—	

Borstsäv <i>Isolepis setacea</i>	—	
Knölvial <i>Lathyrus tuberosus</i>	0(1)	Utg
Gulyxne <i>Liparis loeselii</i>	—	
Vit kattost <i>Malva pusilla</i> *	0	
Sandlusern <i>Medicago minima</i>	—	
Brunkulla <i>Nigritella nigra</i> *	0 (3inplanterad)	
Klotgräs <i>Pilularia globulifera</i>	7	0
Stor bockrot <i>Pimpinella major</i>	—	
Källfräne <i>Rorippa nasturtium-aquaticum</i>	—	
Sommarklynne <i>Valerianella dentata</i>	—	
Grenigt kungsljus <i>Verbascum lychnitis</i>	0	
Luddvicker <i>Vicia villosa</i> *	0	
Sumpviol <i>Viola uliginosa</i>	—	
Ekorrsvingel <i>Vulpia bromoides</i>	2(3)	2

3. Sällsynta

	Kända lokaler	Besökta 1998
Revsuga <i>Ajuga reptans</i>	—	
Sjuhörning daggkäpa <i>Alchemilla heptagona</i>	minst 2	0
Skarptandad daggkäpa <i>Alchemilla oxyodonta</i>	1?	0
Nicktistel <i>Carduus nutans</i> *	0(1)	Utg
Ävjestarr <i>Carex bergrothii</i>	3	0
Sötgräs <i>Cinna latifolia</i>	18	4
Nordslamkrypa <i>Elatine orthosperma</i>	12	0
Skuggsvingel <i>Festuca heterophylla</i>	0(1)	Utg
Parkmåra <i>Galium pumilum</i>	—	
Svedjenäva <i>Geranium bohemicum</i>	10	0
Rundmynta <i>Mentha suaveolens</i>	—	
Strandförgätmigej <i>Myosotis laxa</i> ssp. <i>baltica</i>	?	
Ävjepilört <i>Persicaria foliosa</i>	28	0
Dikesskräppa <i>Rumex conglomeratus</i>	—	
Sumpskräppa <i>Rumex palustris</i>	0	
Bergviol <i>Viola collina</i>	2	2

4. Hänsynskrävande

	Kända lokaler	Besökta 1998
Köseven <i>Agrostis clavata</i>	24	0
Knutört <i>Anagallis minima</i>	—	
Paddfot <i>Asperugo procumbens</i> *	0	
Grönskära <i>Bidens radiata</i>	11	0
Nordlåsbräken <i>Botrychium boreale</i>	5(6?)	4

Höstlåsbräken <i>Botrychium multifidum</i>	ca 44	12
Strävlösta <i>Bromus benekenii</i>	—	
Norna <i>Calypso bulbosa</i> (DALARNA)	1	1
Sandddådra <i>Camelina microcarpa</i>	0	
Skogsklocka <i>Campanula cervicaria</i>	ca 71	12
Hartmansstarr <i>Carex hartmanii</i>	—	
Myrstarr <i>Carex heleonastes</i>	11	0
Tågstarr <i>Carex tenuiflora</i>	18	1
Ryl <i>Chimaphila umbellata</i>	7	5
Odört <i>Conium maculatum</i>	0?(2)	0
Riddarsporre <i>Consolida regalis</i> *	0	
Nässelsnärja <i>Cuscuta europaea</i>	ca 25	0
Guckusko <i>Cypripedium calceolus</i>	22	2
Sanddraba <i>Draba nemorosa</i>	8	7
Granbräken <i>Dryopteris cristata</i>	3	2
Skogsfru <i>Epipogium aphyllum</i>	ca 33	6
Ljungögontröst <i>Euphrasia micrantha</i> *	0	
Skogssvingel <i>Festuca altissima</i>	15	4
Myskmåra <i>Galium triflorum</i>	ca 40	1
Ängsgentiana <i>Gentianella amarella</i>	4	0
Fältgentiana <i>Gentianella campestris</i> ssp. <i>campestris</i>	ca 60	6
Hedblomster <i>Helichrysum arenarium</i>	0	
Skogskorn <i>Hordelymus europaeus</i>	—	
Luden johannesört <i>Hypericum hirsutum</i>	—	
Åkerfibbla <i>Hypochoeris glabra</i>	0	
Piggfrö <i>Lappula squarrosa</i>	1	0
Vingvial <i>Lathyrus heterophyllus</i>	0	
Hjärtstilla <i>Leonurus cardiaca</i>	—	
Fältkrassing <i>Lepidium campestre</i>	0(1)	Utg
Sminkrot <i>Lithospermum arvense</i> ssp. <i>arvense</i>	0	
Korndådra <i>Neslia paniculata</i>	0	
Ulltistel <i>Onopordum acanthium</i>	0	
Spikvallmo <i>Papaver argemone</i>	0	
Storgröe <i>Poa remota</i>	ca 86	2
Toppjungfrulin <i>Polygala comosa</i>	3	0
Lappranunkel <i>Ranunculus lapponicus</i>	2	1
Hällebräcka <i>Saxifraga osloensis</i>	-?	
Åkermadd <i>Sherardia arvensis</i>	0	
Åkersyska <i>Stachys arvensis</i>	0	
Idegran <i>Taxus baccata</i>	—	
Stortimjan <i>Thymus pulegioides</i>	3(4)	0
Skuggviol <i>Viola selkirkii</i>	ca 42	0

Fröpåsbotanik

Åke Ågren

Några av de arter som rapporterades som nya i modern tid för Gästrikland i VÄX nr 1, 1999, har även hittats i Hälsingland.

Smultronmålla *Chenopodium capitatum*

En grusgrop mellan Rengsjö och Växbo har man besått med gräs. Här var gräset mest sterilt men några strån av rödven var i blom. Jag stannade här för att fotografera eftersom det var ett vackert och märkligt (?) mönster efter en såningsmaskin – med randiga gröna och bruna fält. Det fanns bara ett fåtal andra kärlväxter, men av en art, med ljusgröna småflikiga blad och härligt smultronröda huvuden fanns det ca 200. Naturligtvis rörde det sig här om smultronmålla, som verkligen gör skäl för namnet. Troligen behöver fröna värme för att orka gro, eftersom mållan bara växte på den sida som vette mot solen, däremot ej på slätan eller skuggsidan. Från vägverket uppgavs att man besått gropan men gräsfrö från en firma i Göteborg.

Smultronmållan var troligen vanligare

på 1800-talet och ansågs en tid vara utgången ur den svenska floran. Nu finns den uppgiven från flera landskap i södra Sverige och då i gräsfröinplanteringar.

Andra gamla namn på denna målla är sminkbär, smultronspenat och toppbärmålla. (August Lyttkens 1901-1906). Den finns inte upptagen i Zander Säfverstams sammanställning av kärlväxter från Hälsingland.

Bovete *Fagopyrum esculentum* och sibiriskt bovete *F. tataricum*

Dessa båda arter har jag funnit i en grässlänt och i en rosenrabatt i Söderhamn. De har även rapporterats av Arnold Larsson i Delsbo. De är troligen införda med fågelfrö. De är kända från 1800-talet på barlast i Stugsunds hamn samt från lin- och havreåkrar i övriga Hälsingland (Säfverstam). Bovete saknar ju gluten och används därför i gröt och bröd av glutenallergiker.

Kalendarium Gästrikland

Lördag 15 maj

Vi besöker några gammelskogar på Ovensjö kronopark, Grävna knippan, Styggberget (ej Kungsberget). Samling vid Jetmacken Järbovägen kl. 10.00. Arrangör Naturskyddsföreningen i Sandviken. Ledare Leif Kihlström 026/293003.

Söndag 16 maj

Den 16 maj för 90 år sedan bildades Svenska Naturskyddsföreningen och det tål att firas ordentligt. På jubileumsdagen bjuder vi ut alla åldrar till vår Kampanjskog, Sjöskogen vid Säljemar by, och det kommer att bli familjeverksamhet med tipspromenader, lärorika och roliga lekar. Sakkunniga visar intresserade runt i skogen i grupper på små exkursioner efter intresse, t.ex. fåglar, tickor etc. Arrangör Naturskyddsföreningen i Gävle, samling kl. 09.00 vid Konserthuset. Föreningen bjuder på förtäring.

Skiftet maj - juni se annons i dagspressen

Då bjuder Naturskyddsföreningen i Gävle allmänheten och er på busstur till Sjöskogen. Representanter från riksförbundet kommer och besöker vår skog och vi bjuder in massmedia, skogsbolag, myndigheter, politiker. Vi visar skogen och pratar om skogens liv - hur vi skyddar det.

19-20 juni

Inventerarmöte 1. Norrsundet, Bergbackagården kommer att vara bas för sommarens inventeringar, som sträcker sig utmed hela Gästriklands kust och ute på öarna. Se VÄX nr 1 1999. Anmälan och information Birgitta Hellström, 026-359 60.

Tisdag 22 juni

Hästbo-Jordåsen. Den enda kända naturliga förekomsten av smörbollar i Gästrikland besöker vi och tittar dessutom på floran runtomkring. Samling vid konsert- huset kl. 17.30. Ledare Gunnar Bakken och Birgitta Hellström.

Lördag 3 juli

Vi besöker de rika orkidemarkerna runt Bovik, förra året kunde vi beskåda 10 arter. Samling vid Statoil Årsundavägen kl. 09.00. Arrangör Naturskyddsföreningen i Sandviken. Ledare Leif Kihlström 026/293003.

17-22 juli

Inventerarmöte 2. Se VÄX nr 1 1999. Anmälan och information Birgitta Hellström, 026-359 60.

24-25 juli

Slåtter Hade. Ring Peter Ståhl för information 026/187278.

Lördag 7 augusti

Slåtter på Iggön, Storåkersbacken. Ta med lie och räfsa, vänner och bekanta för att bevara denna fina backe. Fältgentianan som var fåtalig i början, har nu ökat kraftigt och även spritt sig till platser där den inte fanns när slåttern återupptogs 1997. Slåttern börjar kl. 09.00 och håller på till ca 14.00. Det är skyltat från vänöplan på Iggön till ängen. Arrangör Naturskyddsföreningen i Gävle. Ledare Per-Olof Erickson 026/686966 eller 0346/61315.

Lördag 14 augusti

Slåtter vid Skarven. Arrangör Naturskyddsföreningen i Gävle. Det här är kretsens fina restaureringsobjekt som ligger nedom Oslättfors. Samling kl. 09.00 vid konserthuset. Ledare Rås Lennström 026/39016.

Lördag 28 augusti

Orarna. GÄBS och Naturskyddsföreningen i Gävle gör en båtresa till denna intressanta ö och dess växter. Anmälan torsdag den 26 augusti mellan kl. 20.00-22.00 till Per-Owe Looch 026/182998 eller till Ove Lennström 026/290928.

Söndag 5 september

Kungsbergets sydostbrant besöks med dess kända växter som t.ex. hassel, vippärt, springkorn och olika ormbunksarter. Bland kryptogamerna kan vi se grynig gelelav, grynig filtlav, asptagging och grov fjädermossa. Anders Delin leder oss på vår vandring och han kan visa oss mycket mer än vad som kan anges här. Åke Ågren och Gunnar Ersare med sitt stora kunskande om lavar respektive mossor kommer att vara med oss. Samling vid konserthuset i Gävle kl. 09.00 eller vid Järbo kyrka kl. 09.45.

Söndag 12 september

Vi besöker fina nyckelbiotoper i kalkområdet som Korsnäs identifierat i sin skogsbruksplanering, ELP. Här finns många fina kryptogamlokaler med bl.a. hålllav, ringlav, dunmossa och violmussling. Granbråken, knottblomster och gamla senvuxna träd över 200 år finns också. Bevakningschef Ola Jansson, Korsnäs, kommer att vara med oss. Samling vid konserthuset kl. 09.00. Ledare Birger Jonsson och Birgitta Hellström.

18-19 september

Mossexkursion i södra Gästrikland med Mossornas Vänner. Alla mossintresserade är välkomna att delta. Experter guidar oss genom mossrika lokaler och hjälper oss tillrätta med svårbestämda arter. I kalkområdet borde det gå att hitta några rariteter. Ta med mossflora och lupp. Hör av dig till Niklas Lönell om du tänker delta. Meddela hur du tänker ta dig till exkursionen, när du anländer och om du behöver övernattnig. Om du har bil ange hur många lediga platser du har för transporter under exkursionsdagarna. Anmälan senast 8 augusti till Niklas Lönell, Pontonjärg. 49, 112 37 Stockholm, 08/6548129, Niklas.Lonell@swipnet.se. Mer information hittar du på Mossornas Vänner hemsida <http://home6.swipnet.se/~w-65640/>

Söndag 10 oktober

Österbergsmurens naturreservat. Många inventeringar har gjorts här genom åren. 1997 gjordes kompletterande inventeringar som sammanställdes av Anders Delin i skriften "Österbergsmurens naturreservat, Ovansjö". Den finns på Länsstyrelsen i Gävleborg, Rapport 1998:10. Mycket utförlig skrift med arter som hittats där och fina färgbilder. Här finns bl.a. lappticka, rosenticka, vintertagging och luddticka. Flera träd med gammelgranskål, ett av träden är en gran på 345 år. Nyfynd för denna art i Gästrikland som är en bland dom sydligaste fynden i Sverige. Anders Delin är hemma i dessa marker och hittar tillbaks till den gamla tallen på 455 år, vedsvamparna, kolbottnarna och mycket mer intressant. Svampkännarna Malte och Gunnel Edman deltar. Ledare Anders Delin. Samling vid konserthuset kl. 09.00 eller vid Järbo kyrka kl. 09.45.

Kalendarium Hälsingland

Söndag 16 maj

Lugnesjödagen. Flera olika aktiviteter av olika föreningar. GÄBS står eventuellt för botanikvandring. Se annons i Kuriren. Kontaktperson Gunnar Andersson, 270-285462

Tisdag 29 juni

Vandring till Mosinestena. Vi tittar på växtligheten efter en skogsbrand 1977. Samarrangemang med SNF. Kontaktperson Åke Ågren, 0270-10503. Samling vid gamla järnvägsstationen i Söderhamn 18.30.

31 juli - 5 augusti

Forskningsresa i Naturvårdens utmarker i Ytterhogdal. Kontaktpersoner Bert Andersson, 0243-23 85 16 och Anders Delin, 0290-708 21. Se även VÄX 1/1999.

Lördag 7 augusti

Slätter i Remman. Naturskyddsföreningen i Ljusdal och GÄBS. Kontaktperson Maj Johansson, 0651-930 21.

Råd till författare i VÄX

Vi i redaktionen är naturligtvis mycket tacksamma för alla manus vi får, oavsett om de är skrivna för hand, på skrivmaskin, på dator eller mera ortodox inhackade på stentavla.

Manus på diskett skickar du till Bengt Stridh, Uddstigen 4, 725 91 Västerås, 021/522 58 (även fax), e-mail: bengt.stridh@mailbox.hogia.net. **Bifoga alltid en utskrift av din artikel.** OBS! Bilder skall bifogas som **separata** filer, helst i TIFF-format.

Manus i andra tillstånd skickar du i god tid före manusstopp till Gunnar Nilsson, Brunnsgatan 78, 802 51 Gävle, 026/65 36 01, för inskrivning till dator.

Vi är **mycket** tacksamma för alla illustrationer.

Till sist en vädjan: Kom ihåg att hålla tiden för manusstopp!!!

**Manusstopp
1 september 1999**

Innehåll

- 3 Verksamhetsberättelse för 1998. *Gunnar Ersare.*
- 6 Ekonomisk redovisning för 1998. *Bosse Norell.*
- 7 Avverkar lövträd för att rädda den sällsynta bombmurklan.
- 8 Aspfjädermossa *Neckera pennata* i Lindefallet, Hälsingland. *Bengt Sättlin.*
- 12 Inventera din tomt i sommar! *Johan Höjer.*
- 14 Knappnåslavar i Bjuråker. *Arnold Larsson.*
- 19 Tjacka GPS navigator. *Birgitta Hellström.*
- 20 Floraväkteri i Gästrikland 1998. *Birgitta Hellström.*
- 27 Grått saltgräs vid vägkanter. *Bengt Stridh.*
- 28 Floraväkteri av kärlväxter i Hälsingland 1998. *Bengt Stridh.*
- 32 Fröpåsbotanik. *Åke Ågren.*
- 33 Kalendarium Gästrikland.
- 35 Kalendarium Hälsingland.